

Oceny sytuacji finansowej gospodarstw domowych po roku pandemii

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszych badaniach od wielu lat monitorujemy zmiany zachodzące w położeniu materialnym polskiego społeczeństwa. Regularnie – co miesiąc – pytamy o ocenę warunków materialnych gospodarstw domowych oraz poziomu życia, a także o przewidywania w tym zakresie na najbliższy rok. Przeważnie raz w roku pogłębiaamy tę problematykę, pytając o sposoby gospodarowania pieniędzmi oraz poczucie zagrożenia biedą¹.

Zeszlóroczne marcowe badanie realizowane było u progu pandemii, już po pojawieniu się pierwszych przypadków zachorowań na COVID-19, ale jeszcze przed wprowadzeniem stanu epidemii oraz ograniczeń w działalności gospodarczej z nią związanych. Ze względu na liczne obostrzenia wprowadzane w celu przeciwdziałania pandemii, które dotknęły wiele branż i znalazły odzwierciedlenie we wskaźnikach gospodarczych (np. PKB Polski w drugim kwartale 2020 roku zmniejszył się w porównaniu z pierwszym kwartałem o 8,9%²), kolejny raz o położenie materialne pytaliśmy pół roku po wprowadzeniu stanu epidemii – we wrześniu.

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego³, PKB w roku 2020 był, po raz pierwszy od 1991 roku, realnie niższy niż przed rokiem i zmniejszył się o 2,8% (wobec wzrostu o 4,5% w 2019 roku). W stosunku do lat ubiegłych osłabła dynamika wzrostu przeciętnych wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw (wzrost realny 1,5% r/r wobec 4,1% w 2019 roku). Jednocześnie ceny towarów i usług konsumpcyjnych wzrosły w większym stopniu niż w poprzednich latach (3,4% r/r wobec 2,3% w 2019 roku). Sytuacja na rynku pracy była również trudniejsza niż w ubiegłych latach, jednak stopa bezrobocia rejestrowanego wzrosła jedynie w niewielkim stopniu (6,2% w grudniu 2020 roku wobec 5,2% w grudniu 2019 roku). Czy i jak te zmiany w skali makro przełożyły się na poziom życia i finanse Polaków?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (370) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 1 do 11 marca 2021 roku na próbie liczącej 1154 osoby (w tym: 44,5% metodą CAPI, 41,2% – CATI i 14,3% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Por. analizy statystyczne GUS „Sytuacja społeczno-gospodarcza w kraju w sierpniu 2020 r.”.

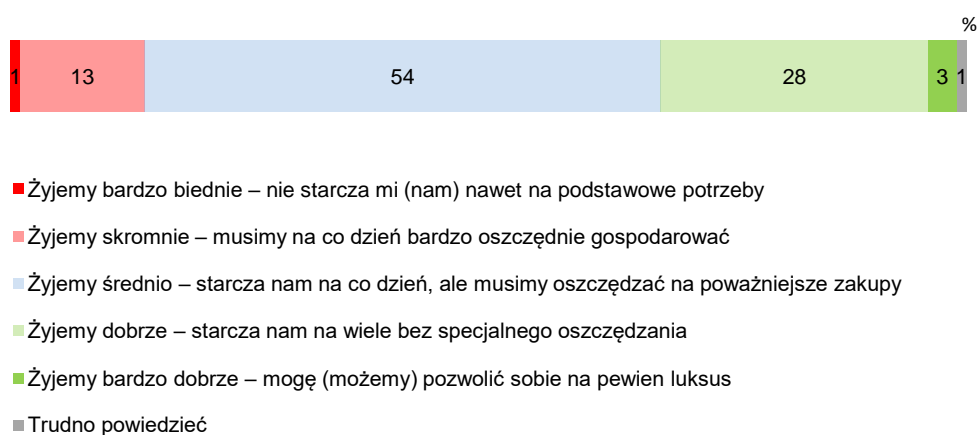
³ Por. analizy statystyczne GUS „Sytuacja społeczno-gospodarcza w kraju w 2020 r.”.

SPOSOBY GOSPODAROWANIA PIENIĘDZMI I ZAGROŻENIE BIEDĄ

Badani, charakteryzując sposób gospodarowania pieniędzmi w swoim gospodarstwie domowym, najczęściej deklarują, że żyją na średnim poziomie – starcza im na co dzień, lecz muszą oszczędzać na poważniejsze wydatki (54%). Blisko co trzeci ankietowany ma większą swobodę w gospodarowaniu swoim budżetem – w jego gospodarstwie domowym starcza na wiele bez specjalnego oszczędzania (28%), bądź też może sobie pozwolić na pewien luksus (3%). Co ósmy respondent deklaruje, że żyje skromnie – musi na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować (13%), a bardzo nieliczni, że bardzo biednie – nie starcza im nawet na podstawowe potrzeby (1%).

CBOS

RYS. 1. Które z wymienionych określić najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

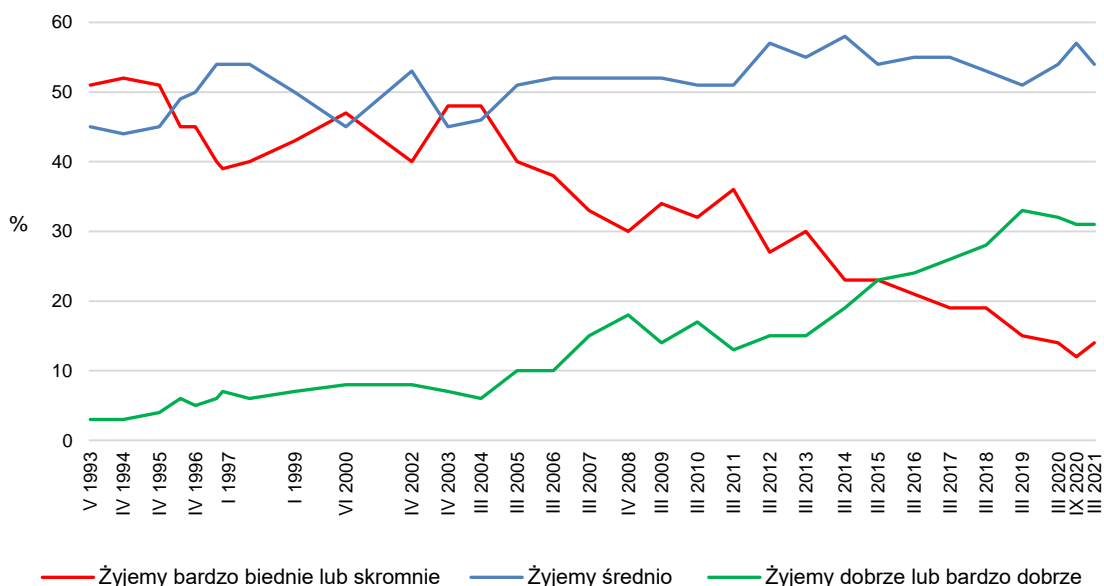
W ciągu ostatniego roku oceny poziomu życia zmieniły się tylko w niewielkim stopniu, natomiast wyraźne zmiany widoczne są w dłuższej perspektywie. Na początku lat 90. mniej więcej połowa badanych deklarowała, że żyje skromnie lub biednie, a zadowolonych ze swojej sytuacji finansowej było bardzo niewiele (w 1993 roku zaledwie 3%). W kolejnych latach mniej lub bardziej systematycznie przybywało zadowolonych, a ubywało niezadowolonych. Dynamiczną poprawę własnego położenia materialnego rejestrowaliśmy w latach 2004-2008 oraz 2014-2019. Warto podkreślić, że od roku 2014 do 2019 odnotowywaliśmy systematyczny wzrost zadowolonych ze swojego poziomu życia, a w roku 2020 ten pozytywny trend został zatrzymany, i obecnie w stosunku do roku 2019 minimalnie zmniejszył się odsetek żyjących dobrze lub bardzo dobrze (z 33% do 31%), a zwiększył żyjących średnio (z 51% do 54%).

TABELA 1

Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	III '04	III '05	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12	III '13	III '14	III '15	III '16	III '17	III '18	III '19	III '20	IX '20	III '21
	w procentach																		
Żyjemy bardzo biednie – nie starcza mi (nam) nawet na podstawowe potrzeby	9	6	8	5	4	6	5	3	3	5	3	3	3	2	2	1	1	<0,5	1
Żyjemy skromnie – musimy na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować	39	34	30	28	26	28	27	33	24	25	20	20	18	17	17	14	13	12	13
Żyjemy średnio – starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy	46	51	52	52	52	52	51	51	57	55	58	54	55	55	53	51	54	57	54
Żyjemy dobrze – starcza nam na wiele bez specjalnego oszczędzania	6	9	9	14	17	13	15	12	15	14	17	21	21	24	26	30	30	28	28
Żyjemy bardzo dobrze – mogę (możemy) pozwolić sobie na pewien luksus	0	1	1	1	1	1	2	1	0	1	2	2	3	2	2	3	2	3	3
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1

RYS. 2. Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

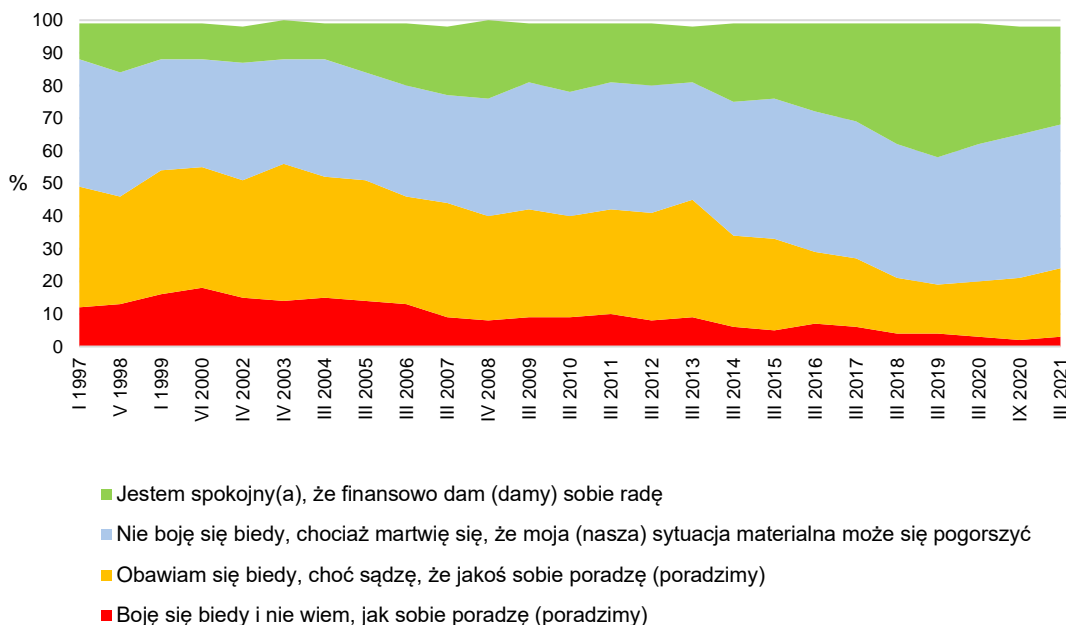

Ocena poziomu życia zależy przede wszystkim od wysokości dochodów przypadających na osobę w gospodarstwie domowym. Co trzeci ankietowany mający do dyspozycji miesięcznie na osobę poniżej 1000 zł deklaruje, że żyje skromnie lub bardzo biednie. Wśród badanych znajdujących się w lepszej sytuacji finansowej takie deklaracje są wyraźnie rzadsze, a wśród respondentów o miesięcznych dochodach *per capita* wynoszących co najmniej 2000 zł nie przekraczają 3%–5%.

Z analizy różnicowań społeczno-demograficznych wynika również, że sytuacja finansowa w istotny sposób związana jest z wiekiem, wykształceniem oraz miejscem zamieszkania. W gorszej sytuacji znajdują się starsi, gorzej wykształceni respondenci. Mniej więcej co czwarty badany w wieku 65 lat i więcej (22%) i blisko co trzeci z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub podstawowym (30%) deklaruje, że żyje bardzo biednie lub skromnie. Z kolei niemal połowa najmłodszych w wieku 18–24 lata (49%) i najlepiej wykształconych (48%) przyznaje, że dobrze lub bardzo dobrze. Uwzględniając natomiast wielkość miejsca zamieszkania zauważyć można, że wyraźnie lepiej niż pozostali swój poziom życia oceniają mieszkańcy największych miast, spośród których co drugi twierdzi, że żyje mu się dobrze lub bardzo dobrze (49%), a co jedenasty – że bardzo biednie lub skromnie (9%) – zob. tabelę aneksową 1.

Blisko co czwarty badany obawia się biedy (24%), w tym 21% uważa, że jakoś sobie poradzi, a 3% odczuwa bezradność. Pozostali (74%) nie mają takich obaw, przy czym ponad dwie piąte ankietowanych sądzi, że ich położenie materialne może się pogorszyć (44%), a mniejsza grupa respondentów jest całkowicie spokojna o swoją finansową przyszłość (30%).

RYS. 3. Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?

W stosunku do pomiaru z marca 2020 roku przybyło obawiających się biedy (z 20% do 24%), a ubyło niewyrażających takich obaw (z 79% do 74%). Warto natomiast podkreślić, że, w porównaniu z ubiegłym rokiem, dosyć wyraźnie ubyło całkowicie spokojnych o swoją finansową przyszłość (z 37% do 30%), a w stosunku do roku 2019 spadek ten jest jeszcze bardziej zauważalny (z 41% do 30%).

W okresie poprzedzającym pandemię (lata 2014–2019) rejestrowaliśmy systematyczny spadek odsetka badanych obawiających się biedy i jednocześnie wzrost odsetka niewyrażających takich obaw. Wyniki uzyskane w marcu 2019 roku były pod tym względem najlepsze w historii naszych badań.

TABELA 2

Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?

	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	III '04	III '05	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12	III '13	III '14	III '15	III '16	III '17	III '18	III '19	III '20	IX '20	III '21
	w procentach																		
Jestem spokojny(a), że finansowo dam (damy) sobie radę	11	15	19	21	24	18	21	18	19	17	24	23	27	30	37	41	37	33	30
Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że moja (nasza) sytuacja materialna może się pogorszyć	36	33	34	33	36	39	38	39	39	36	41	43	43	42	41	39	42	44	44
Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzę (poradzimy)	37	37	33	35	32	33	31	32	33	36	28	28	22	21	17	15	17	19	21
Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzę (poradzimy)	15	14	13	9	8	9	9	10	8	9	6	5	7	6	4	4	3	2	3
Trudno powiedzieć	1	1	1	2	0	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2

Poczucie zagrożenia biedą częściej niż inni deklarują badani niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (74%), o najniższych dochodach *per capita* do 999 zł (49%). Biedy w większości obawiają się osoby już teraz żyjące skromnie lub biednie (56%). Osoby żyjące na średnim poziomie najczęściej liczą się z możliwością pogorszenia sytuacji materialnej (51%), a wyraźnie rzadziej obawiają się biedy (27%). Natomiast większość osób żyjących dobrze lub bardzo dobrze (56%) jest spokojna o swoją finansową przyszłość.

TABELA 3

Sposób gospodarowania pieniędzmi	Deklarowane poczucie bezpieczeństwa materialnego				
	Jestem spokojny(a), że finansowo damy sobie radę	Nie boję się biedy, choć martwię się, że nasza sytuacja może się pogorszyć	Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy	Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Żyjemy skromnie lub bardzo biednie	6	36	43	13	2
Żyjemy średnio	20	51	24	3	3
Żyjemy dobrze lub bardzo dobrze	56	36	7	0	1

Uwzględniając pozostałe charakterystyki społeczno-demograficzne zauważyć można, że rzadziej niż inni biedy obawiają się najmłodszy oraz najlepiej wykształceni respondenci, a częściej niż pozostali deklarują oni całkowite bezpieczeństwo finansowe (zob. tabelę aneksową 2).

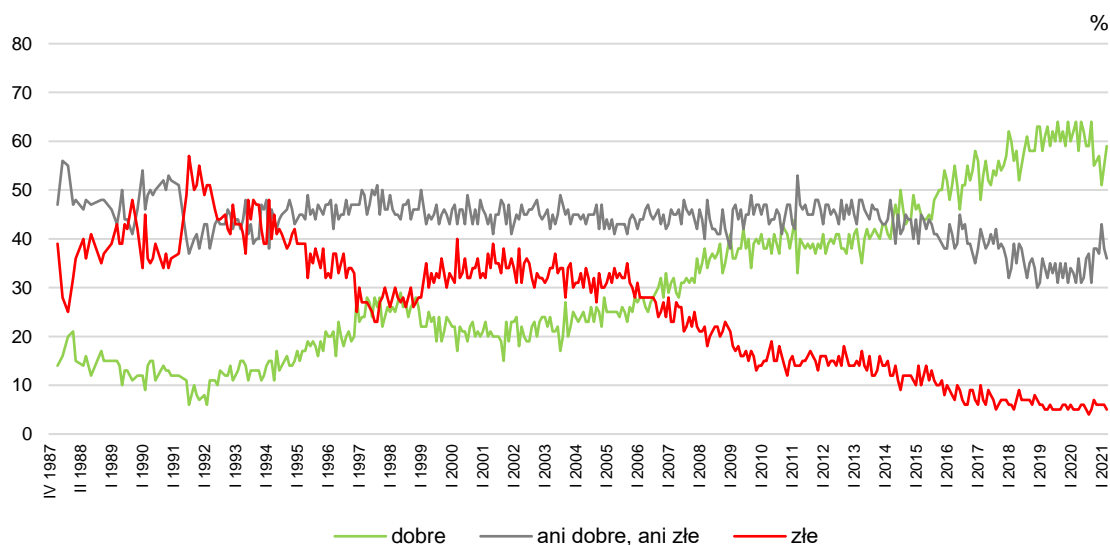
WARUNKI MATERIALNE GOSPODARSTW DOMOWYCH – OCENY I PRZEWIDYWANIA

W marcu 2021 roku ponad połowa badanych dobrze oceniała warunki materialne swoich gospodarstw domowych (59%), więcej niż jedna trzecia przeciętnie (36%), a jedynie nieliczni negatywnie (5%). W stosunku do marca ubiegłego roku zmniejszył się odsetek zadowolonych z warunków materialnych gospodarstw domowych (o 5 punktów procentowych), zwiększył oceniających je przeciętnie (również o 5 punktów), a odsetek niezadowolonych nie zmienił się.

Warto zaznaczyć, że w okresie poprzedzającym epidemię koronawirusa oceny warunków materialnych należały do najlepszych w historii III RP. Mniej więcej od połowy pierwszej dekady tego stulecia ich postrzeganie mniej lub bardziej systematycznie poprawiało się. Niezmiennie od sierpnia 2006 roku zadowolonych z warunków materialnych jest więcej niż niezadowolonych, a od maja 2015 roku pozytywne oceny przeważają już nie tylko nad negatywnymi, ale i przeciętnymi. Podkreślić jednak należy, że w ciągu ostatniego roku przewaga ocen pozytywnych nad przeciętnymi zmniejszyła się.

CBOS

RYS. 4. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

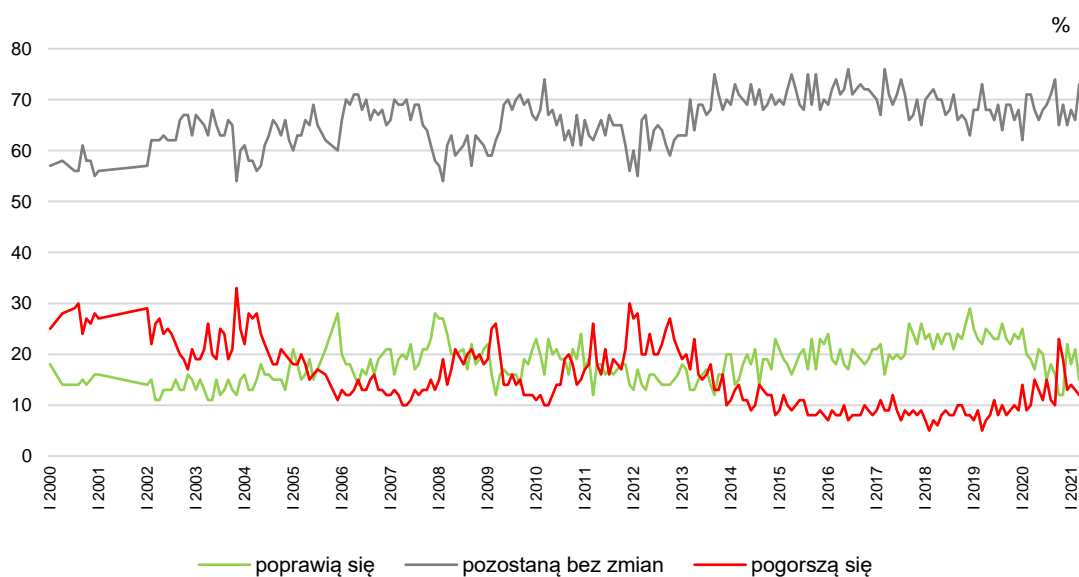
Zdecydowana większość badanych (73%) nie przewiduje zmiany warunków materialnych swoich gospodarstw domowych w ciągu najbliższego roku, 15% ankietowanych liczy na poprawę, a 12% obawia się pogorszenia.

Niezmiennie, od kiedy pytamy o prognozy warunków materialnych, najliczniejsza grupa badanych uważa, że warunki materialne ich gospodarstw domowych nie zmienią się w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy, natomiast proporcje liczących na poprawę i obawiających się pogorszenia ulegają

zmianom. Od grudnia 2013 roku do pierwszej dekady października 2020 roku liczba optymistów była większa niż pesymistów. Natomiast pod koniec października i w listopadzie 2020 roku zaczął przeważać pesymizm nad optymizmem. W kolejnych miesiącach prognozy poprawiły się i obecnie liczących na poprawę jest nieco więcej niż obawiających się pogorszenia.

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:

Prognozy dotyczące warunków materialnych gospodarstw domowych w istotny sposób zależą od ocen obecnej sytuacji. Wprawdzie zdecydowana większość oceniających je zarówno źle lub średnio jak i dobrze uważa, że w ciągu najbliższego roku nie zmienią się one, natomiast ankietowani zadowoleni z ich obecnej kondycji wyraźnie częściej niż pozostali przewidują ich poprawę, a rzadziej obawiają się pogorszenia.

TABELA 4

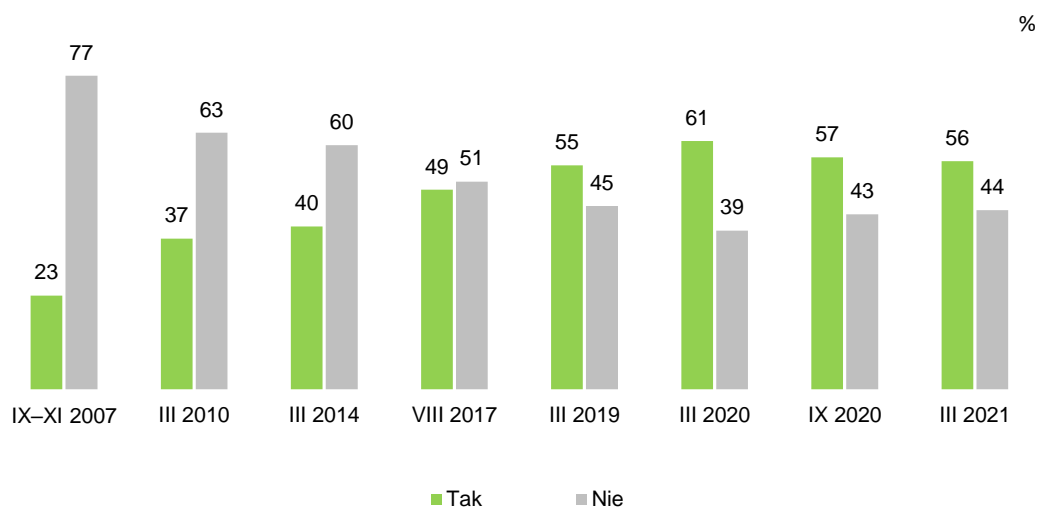
Ocena własnych warunków materialnych	Przewidywania dotyczące warunków materialnych w ciągu najbliższego roku:		
	pogorszą się	pozostaną bez zmian	poprawią się
	w procentach		
Złe i średnie	19	72	10
Dobre	8	74	19

OSZCZĘDNOŚCI

Ponad połowa badanych (56%) deklaruje, że ich gospodarstwa domowe posiadają oszczędności pieniężne. W ciągu ostatniego roku odsetek ten zmniejszył się o 5 punktów procentowych. Zaznaczyć należy, że od 2007 roku, od kiedy monitorujemy tę kwestię, do marca 2020 roku – czyli do czasu ogłoszenia stanu epidemii i związanych z nią ograniczeń w życiu gospodarczym – odsetek respondentów posiadających oszczędności systematycznie wzrastał.

CBOS

RYS. 6. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe posiada oszczędności pieniężne?*

* Pominięto odmowy odpowiedzi

Częściej oszczędnościami dysponują badani bardziej zadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (70% zadowolonych z własnych warunków materialnych), o wyższych dochodach *per capita* (81% badanych o dochodach na osobę wynoszących co najmniej 3000 zł) oraz lepiej oceniający swój poziom życia.

TABELA 5

Odpowiedzi respondentów, którzy stwierdzili, że w ich gospodarstwach domowych żyje się:	Czy Pana(i) gospodarstwo domowe posiada oszczędności pieniężne?	
	Tak	Nie
	w procentach	
– bardzo biednie lub skromnie	23	77
– średnio	49	51
– dobrze lub bardzo dobrze	83	17

Zauważyć można również, że częściej posiadanie oszczędności deklarują młodszy, lepiej wykształceni respondenci, mieszkający w dużych i największych miastach (zob. tabelę aneksową 3).

Podobnie jak w ubiegłych latach, zdecydowana większość badanych deklarujących posiadanie oszczędności (78%) byłaby w stanie żyć ze zgromadzonych zasobów finansowych bez obniżania dotychczasowego poziomu życia co najmniej dwa miesiące, w tym co czwarty (26%) przeżyłby dłużej niż sześć miesięcy. Co dziesiątemu (10%) starczyłyby one na mniej więcej miesiąc, a jedynie nielicznym (4%) na jeszcze krócej. Wyniki te są bardzo zbliżone do uzyskanych rok temu.

TABELA 6

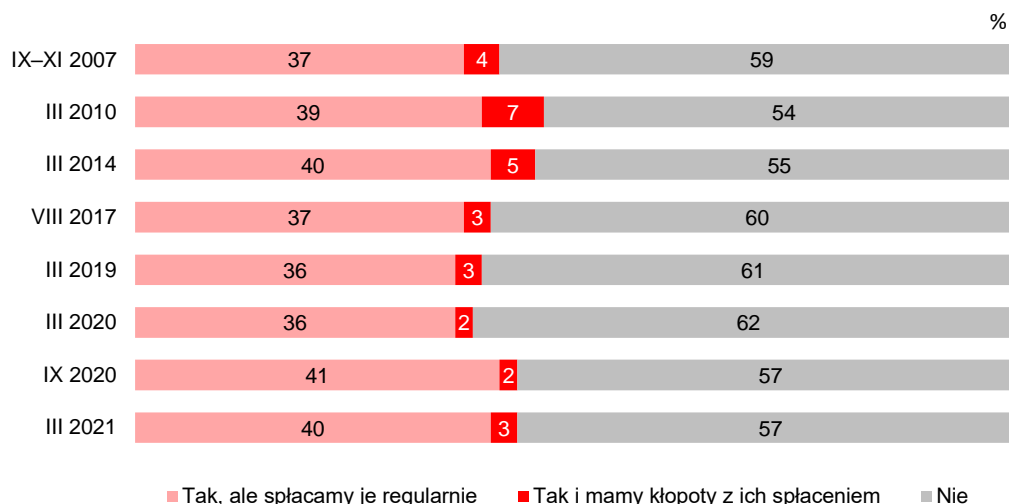
Jak Pan(i) sądzi, gdyby była potrzeba przeznaczenia wszystkich Państwa oszczędności na bieżące utrzymanie i wydatki, jak długo byłoby Państwo w stanie żyć ze zgromadzonych zasobów finansowych, nie obniżając dotychczasowego poziomu życia?	Wskazania respondentów, którzy zadeklarowali, że ich gospodarstwa domowe posiadają oszczędności (według terminów realizacji badań)															
	IX–XI 2007 N=8773	III 2010 N=342	III 2014 N=412	VIII 2017 N=464	III 2019 N=475	III 2020 N=502	IX 2020 N=525	III 2021 N=568								
	w procentach															
Najwyżej kilka dni	2		2		2		1		1		1		0		0	
Mniej więcej tydzień	2	9	2	7	2	7	1	4	0	3	1	4	1	4	1	4
2–3 tygodnie	5		3		3		2		2		2		2		3	
Około miesiąca	17	17	16	16	15	15	11	11	10	10	11	11	14	14	10	10
2–3 miesiące	26		24		20		25		25		23		24		24	
4–6 miesięcy	22	72	22	65	26	65	25	77	27	75	29	78	29	75	28	78
Jeszcze dłużej	24		19		19		27		23		26		22		26	
Trudno powiedzieć	2	2	12	12	12	12	8	8	12	12	7	7	8	8	8	8

DŁUGI I KREDYTY

Ponad dwie piąte ankietowanych (43%) deklaruje, że ich gospodarstwa domowe mają do spłacenia obecnie jakieś raty, pożyczki, długi lub kredyty, w tym 3% ma aktualnie problem z ich spłacaniem. W ciągu ostatniego półrocza odsetek badanych, których gospodarstwa domowe posiadają oszczędności pieniężne, nie zmienił się – natomiast w porównaniu z wynikami zarejestrowanymi u progu pandemii, wzrósł o 5 punktów procentowych.

Uwzględniając wcześniejsze pomiary zauważyć można, że w okresie od sierpnia 2017 roku do marca 2020 zadłużonych było trochę mniej niż obecnie, natomiast w latach 2010 i 2014 – nieco więcej, w tym również więcej miało trudności ze spłatą zadłużenia.

RYS. 7. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma obecnie do spłacenia jakieś raty, pożyczki, długi lub kredyty?*

* Pominięto odmowy odpowiedzi

Posiadanie zobowiązań finansowych, częściej niż inni, deklarują ankietowani w wieku od 25 do 44 lat (57% w wieku 25–34 lata i 55% w wieku 35–44 lata), absolwenci wyższych uczelni (48%) oraz ankietowani o najwyższych dochodach *per capita* (50%). Warto podkreślić, że pomimo, iż badani z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita* najczęściej posiadają zobowiązania finansowe, to jednak ci o najniższych dochodach *per capita* do 999 zł najczęściej mają problem z ich spłatą (10%) – zob. tabelę aneksową 4. Występuje również wyraźna zależność między poziomem życia a trudnościami w spłacie zobowiązań finansowych. Ankietowani żyjący bardzo biednie lub skromnie dziesięciokrotnie częściej niż żyjący dobrze lub bardzo dobrze deklarują trudności w spłacie rat, pożyczek lub kredytów.

TABELA 7

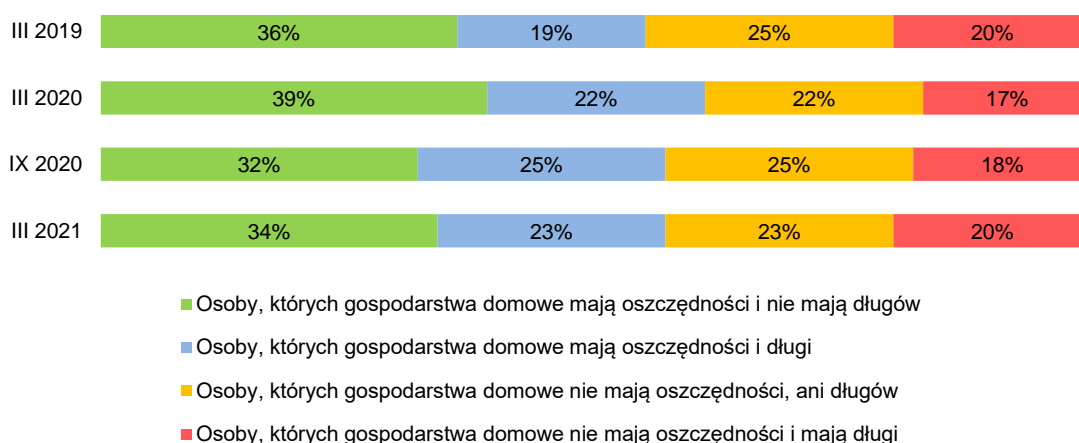
Odpowiedzi respondentów, którzy stwierdzili, że w ich gospodarstwach domowych żyje się:	Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma obecnie do spłacenia jakieś raty, pożyczki, długi lub kredyty?		
	Tak, ale spłacamy je regularnie	Tak i mamy kłopoty z ich spłaceniem	Nie
	w procentach		
– bardzo biednie lub skromnie	30	10	60
– średnio	42	2	56
– dobrze lub bardzo dobrze	41	1	59

Biorąc pod uwagę zarówno posiadane oszczędności, jak i zaciągnięte długi, podzieliliśmy ogół badanych na cztery grupy. Są to osoby, których gospodarstwa domowe: 1) mają oszczędności, nie mając przy tym długów; 2) mają oszczędności oraz długi; 3) nie dysponują oszczędnościami, nie mając przy tym długów; 4) nie mają oszczędności, ale mają długi. Nadal najliczniejszą, lecz mniej

liczną niż rok temu, grupę stanowią osoby znajdujące się najlepszej sytuacji, których gospodarstwa domowe posiadają oszczędności, nie mając przy tym długów (34%, spadek o 5 punktów procentowych w stosunku do marca ubiegłego roku, lecz wzrost o 2 punkty w stosunku do września 2020 roku). Posiadanie zarówno długów, jak i oszczędności deklaruje obecnie 23% badanych, o 2 punkty procentowe mniej niż we wrześniu 2020 roku. Brak oszczędności, jak i długów, deklaruje 23% ankietowanych – o 2 punkty procentowe mniej niż pół roku temu. Co piąty ankietowany znajduje się w najmniej komfortowej sytuacji – posiada długi przy jednoczesnym braku oszczędności (20%, wzrost o 3 punkty procentowe w stosunku do marca 2020 roku, a o 2 punkty w stosunku września 2020 roku).

CBOS

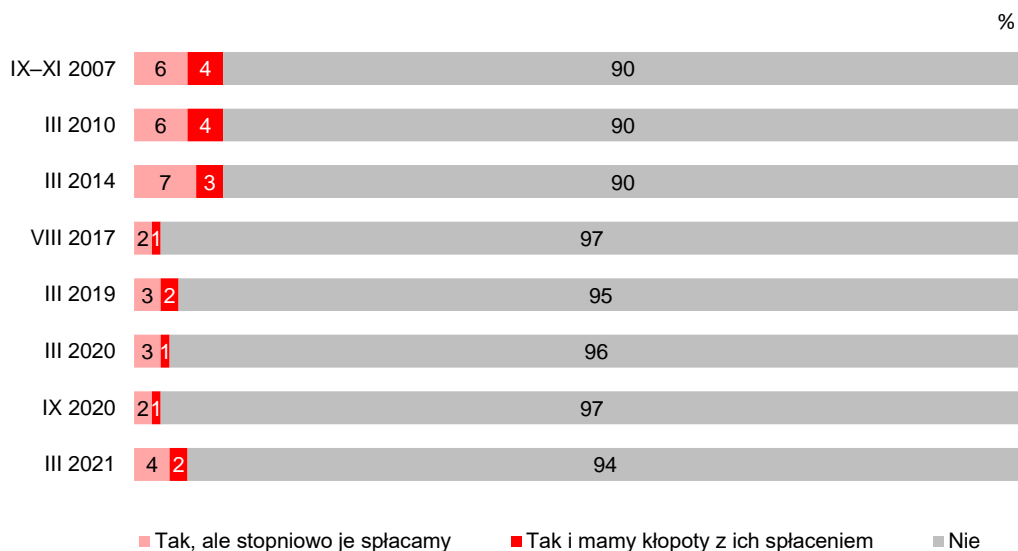
RYS. 8. Oszczędności i długi Polaków

ZALEGŁOŚCI W OPŁATACH

Z deklaracji badanych wynika, że relatywnie niewiele gospodarstw domowych (ogółem 6%) ma jakieś zaległości w bieżących opłatach – za czynsz, elektryczność, telefon, zaległe podatki, w tym 2% ma kłopot z ich spłaceniem. Odsetek respondentów, których gospodarstwa domowe mają do spłacenia jakieś zaległe należności, wzrósł w ciągu ostatniego półrocza (z 3% do 6%) i jest większy od rejestrowanych w okresie od sierpnia 2017 do września 2020 roku, a zarazem niższy niż w latach 2007–2014.

RYS. 9. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma do spłacenia jakieś zaległe należności (np. za czynsz, elektryczność, telefon, zaległe podatki)?

Posiadanie zaległości w opłatach, częściej niż inni, deklarują badani znajdujący się trudniejszej sytuacji materialnej – źle oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych (23%, w tym 8% ma problem z ich spłaceniem) oraz uzyskujący najniższe dochody *per capita* – poniżej 1000 zł (10%, w tym 5% ma problem z ich spłaceniem) – zob. tabelę aneksową 6.

O zaległych należnościach wynikających z bieżących zobowiązań oraz o kłopotach z ich spłaceniem częściej mówią badani, których gospodarstwa domowe już są zadłużone i nie mają żadnych oszczędności.

TABELA 8

Osoby, których gospodarstwa domowe:	Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma do spłacenia jakieś zaległe należności (np. za czynsz, elektryczność, telefon, zaległe podatki itp.)?		
	Tak, ale stopniowo je spłacamy	Tak i mamy kłopoty z ich spłaceniem	Nie
	w procentach		
– mają oszczędności i nie mają długów	5	0	95
– mają oszczędności i długi	1	1	99
– nie mają ani oszczędności, ani długów	2	1	97
– nie mają oszczędności i mają długi	12	6	82

W okresie poprzedzającym pandemię położenie materialne Polaków wyraźnie poprawiało się. W latach 2014–2019 rejestrowaliśmy spadek obawiających się biedy i zarazem wzrost odsetka badanych, którym żyje się dobrze lub bardzo dobrze – starcza na wiele bez specjalnego oszczędzania.

Poprawiały się również oceny warunków materialnych gospodarstw domowych oraz przybywało posiadających oszczędności, a udział badanych posiadających jakieś zobowiązania finansowe i zaległości w opłatach w okresie przed epidemią utrzymywał się na stabilnym poziomie, niższym niż w roku 2014. Wskaźniki położenia materialnego rejestrowane przed pandemią należały do najlepszych w historii III RP. Wraz z pandemią i związanymi z nią ograniczeniami i obostrzeniami w życiu gospodarczym ten pozytywny trend został zatrzymany. W ciągu ostatniego roku w niewielkim stopniu ubyło spokojnych o swoją finansową przyszłość, a przybyło obawiających się biedy. Zmniejszył się również odsetek badanych zadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych, a zwiększył oceniających je przeciętnie. Obecnie mniej Polaków niż rok temu posiada oszczędności, a więcej różnego rodzaju zobowiązania finansowe – raty, pożyczki, długi, kredyty lub zaległe należności.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka